

**Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
кафедра мов і літератур Далекого Сходу та Південно- Східної Азії**

**ОСОБЛИВОСТІ ТА ТРУДНОЩІ ПИСЬМОВОГО ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНІХ
ТЕКСТІВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ**

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «бакалавр»

студентки 4 курсу бакалаврату

освітньої програми

***«Корейська мова і література та переклад,
англійська мова»,***

спеціальність – 035 Філологія/035.066 *«Східні
мови та література (переклад включно), перша –
корейська»*

Євгенія Євгеніївна ТИМОШЕНКО

Науковий керівник:

асист. Йон Джін ДЖАН

«Допущено до захисту»

Протокол засідання

кафедри мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії

протокол № 14 від « 05 » червня 2024 року

завідувач кафедри _____ (підпис)

д.філол.н. доц. Наталя ІСАЄВА

КИЇВ

2024

АНОТАЦІЯ

Дослідження присвячене аналізу викликів і особливостей перекладу корейської літературної прози українською мовою за допомогою штучного інтелекту. Метою дослідження є висвітлення основних аспектів використання штучного інтелекту у перекладі корейських літературних текстів на українську мову, виявлення та систематизація основних перешкод, що виникають у цьому процесі.

Об'єктом дослідження є особливості літературного перекладу із використанням штучного інтелекту. Предметом дослідження є художній переклад як основна проблема в перекладі з використанням штучного інтелекту. Матеріалом для дослідження став роман у жанрі психологічного реалізму корейської письменниці Чо Намджу «Кім Джійон, 1982 року народження» (корейською: 조남주 82 년생 김지영). Робота включає уривки, що містять найяскравіші приклади. Дослідження базується на матеріалах з англійських та українських джерел, включаючи підручники, наукові роботи, словники, статті та матеріали наукових і практичних конференцій.

Перший розділ розглядає теоретичний аспект, який включає принципи роботи штучного інтелекту в перекладі, його відмінність від машинного перекладу, історію та перспективи розвитку, а також особливості перекладу художньої прози.

Другий розділ роботи присвячений практичному аспекту дослідження. Було проведено детальний аналіз перекладів уривків з корейського літературного твору чотирма найвідомішими онлайн-сервісами перекладу на основі штучного інтелекту, а саме: Google Translate, Bing Microsoft Translator, DeepL та Chat GPT.

Результатом аналізу стало виявлення та окреслення найбільш проблемних аспектів художнього перекладу в роботі перекладацьких систем на основі штучного інтелекту.

Ключові слова: *художній переклад, штучний інтелект, машинний переклад, художня проза.*

ABSTRACT

The research is dedicated to analyzing the challenges and peculiarities of translating Korean literary prose into Ukrainian using artificial intelligence. The aim of the study is to highlight the main aspects of using artificial intelligence in the translation of Korean literary texts into Ukrainian, identifying and systematizing the main obstacles that arise in the process.

The object of the research is the peculiarities of literary translation using artificial intelligence. The subject of the research is literary translation as the major issue in AI translation. The material for the study was the novel in the genre of psychological realism by Korean writer Cho Nam-Joo, "Kim Jiyoung, Born 1982" (Korean: 조남주 82 년생 김지영). The work includes excerpts containing the most vivid examples. The research is based on materials from English and Ukrainian sources, including textbooks, scientific papers, dictionaries, articles, and materials from scientific and practical conferences.

The first chapter considers the theoretical aspect, which includes the principles of artificial intelligence in translation, its distinction from machine translation, its history and development prospects, and the peculiarities of translating literary prose.

The second chapter of the thesis is devoted to the practical aspect of the research. A detailed analysis of the translations of excerpts from the Korean literary work by four of the most well-known AI-based online translation services was carried out, namely: Google Translate, Bing Microsoft Translator, DeepL, and Chat GPT.

The result of the analysis was the identification and outlining of the most problematic features of literary translation in the work of artificial intelligence translation.

Keywords: *literary translation, artificial intelligence, machine translation, literary*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти роботи ІІІ при перекладі художніх текстів.....	8
1.1. Принцип ІІІ перекладу та його відмінність від машинного перекладу.....	8
1.2. Історичний аспект та перспективи розвитку.....	11
1.3. Особливості перекладу художньої прози.....	16
Висновки до розділу 1.....	23
РОЗДІЛ 2. Застосування ІІІ при перекладі художніх текстів: практичний аспект.....	26
2.1. Загальна характеристика найбільш поширених проблеми ІІІ перекладу	26
2.2. Полісемія як явище у корейській мові та її специфіка при перекладі ІІІ.....	31
2.3. Порівняльний аналіз перекладів художнього корейського тексту українською із застосуванням онлайн-перекладачі на основі ІІІ.....	35
Висновки до розділу 2.....	41
Висновки.....	45
Список використаних джерел.....	47

ВСТУП

Переклад художніх текстів – це завжди складна та багатогранна робота, що вимагає глибокого розуміння мови та культури. [4] З появою штучного інтелекту індустрія перекладу суттєво змінилася. Інструменти перекладу на основі штучного інтелекту обіцяють швидкість і доступність, але водночас створюють власний набір проблем і особливостей, особливо коли йдеться про художню літературу. На відміну від технічних чи простих текстів, літературні твори наповнені культурними особливостями, фразеологізмами, метафорами та авторським стилем, які вимагають не лише простих мовних трансформацій. Ця кваліфікаційна робота розглядає специфіку та проблеми перекладу літературних текстів за допомогою штучного інтелекту, досліджуючи, як ці технології керують тонкощами тону, стилю та контексту, які визначають літературні техніки, а також досліджуючи безперервну взаємодію між людською творчістю та ефективністю машини в перекладі.

Актуальність дослідження. Останніми роками зростає значення систем машинного перекладу у зв'язку з великою кількістю текстів з різних дисциплін, а також нездатністю традиційних методів перекладу задовольнити потреби в перекладі в усьому світі. Актуальність теми дослідження полягає в тому, що сьогодні штучний інтелект (ШІ) набув більшого поширення і знаходить багато застосувань у різних галузях науки та техніки. Ідея і концепція штучного інтелекту все ще розвивається, проте у такій сфері як машинний переклад, вона широко застосовується. Позаяк інтернет став центральною та невід'ємною частиною повсякденного життя в усьому світі, був інтегрований у майже усі сфери, попит на машинний переклад не лише став досить високим, а й тепер використовується на професійному рівні. Успіх й популярності таких пошукових систем, як Google також сприяла поширенню машинного перекладу. Кількість застосувань таких інструментів перекладу прискорилося за останні кілька років завдяки глобалізації ринків і диверсифікації споживачів у діловому світі. Переклад зі штучним інтелектом

має значний вплив на перекладацьку галузь. Він змінює спосіб виконання перекладів і створює нові можливості для бізнесу та приватних осіб. [11] Штучний інтелект і переклад тісно пов'язані між собою, оскільки ШІ може підвищити ефективність і точність процесу перекладу. Штучний інтелект відіграє важливу роль у перекладі. Він може бути потужним інструментом для перекладачів, що допомагає пришвидшити роботу, надаючи змогу автоматизувати певні аспекти процесу перекладу. Переклад художніх текстів видається складним завданням, оскільки, окрім структурних складнощів, притаманних усім мовам, літературні тексти часто використовують культурні референції, незнайомі носіям цільової мови. [4]

Мета дослідження. Мета роботи полягає у висвітленні основних аспектів використання штучного інтелекту у роботі з перекладом художніх корейських текстів на українську мову. Окрім того, виявити і систематизувати основні проблеми і труднощі які виникають у процесі.

Поставлена мета обумовлює необхідність розв'язання таких завдань:

1. Охарактеризувати загальний принцип роботи штучного інтелекту у художньому перекладі і визначити відмінність із МП;
2. Розглянути історичний аспект розвитку ШІ-перекладу та перспективи розвитку;
3. Виокремити найпоширеніші проблеми, які виникають під час ШІ-перекладу;
4. На конкретних прикладах проаналізувати помилки ШІ-перекладу.

Об'єкт дослідження: особливості художнього перекладу із застосуванням штучного інтелекту.

Предмет дослідження: художній переклад як найбільша проблема ШІ-перекладу.

Матеріалом дослідження слугував роман у жанрі психологічний реалізм корейської письменниці Чо Намджу «Кім Джійон, 1982 року

народження» (кор. 조남주 82 년생 김지영). В роботі наведеної уривки, що містять найяскравіші приклади. Робота спирається на матеріали англомовних та українськомовних джерел, до переліку яких входять навчальні посібники, наукові роботи, словники, статті та матеріали науково-практичних конференцій.

Методи дослідження. Дослідження ґрунтується на аналізі та систематизації теоретичного матеріалу. Для практичного аспекту дослідження було використано порівняльний метод.

Наукова новизна цієї роботи полягає у визначенні проблемних аспектів під час процесу перекладу художнього тексту із застосуванням штучного інтелекту для подальшого застосування у галузі дослідження. Набуло подальшого розвитку положення щодо специфічних труднощів, що виникають при перекладі художніх текстів із застосуванням сучасних моделей штучного інтелекту. Зокрема, досліджувалось питання адекватного відтворення стилістичних особливостей, культурної дійсності та емоційного забарвлення оригінального тексту. У виконаній роботі поглиблюється порівняльний аналіз впливу різних моделей штучного інтелекту на переклад художнього тексту. Дослідження включатиме аналіз якості перекладів з використанням різних алгоритмів і платформ з урахуванням специфіки художніх текстів.

Практичне значення нашого дослідження є можливість застосування його результатів у курсі теорії машинного перекладу у вищих навчальних закладах та у науково-дослідних роботах студентів.

Робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРИТИЧНІ АСПЕКТИ РОБОТИ ШІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ

1.1. Принципи роботи ШІ при перекладі та відмінність від машинного перекладу

Машинний переклад – це загальний термін, який використовується переважно для автоматичного перекладу письмових і усних даних з однієї природної мови на іншу за допомогою комп'ютерів, програмного забезпечення та додатків. Його можна визначити як переклад з однієї природної мови на іншу мову за допомогою системи комп'ютерів без необхідності або надійності втручання людини. [9]

Машинний переклад, покладається на заздалегідь запрограмоване програмне забезпечення для перекладу тексту з однієї мови на іншу. Він використовує набір заздалегідь визначених граматичних і словникових правил для перекладу контенту. Саме тому він може бути не в змозі вловити нюанси та тонкощі мов, що призводить до помилок, а в деяких випадках – до серйозних наслідків у таких галузях, як медицина та юриспруденція. З іншого боку, інструменти перекладу зі штучним інтелектом, такі як Google Translate або ChatGPT, використовують алгоритми машинного навчання, щоб аналізувати величезні обсяги даних і вчитися перекладати текст точніше. [20]

Наразі люди все більше працюють з величезними обсягами даних у швидкому темпі, що вимагає іншого підходу. Сучасні інструменти мовного перекладу штучного інтелекту використовують техніку глибокого навчання, яка називається нейронним машинним перекладом (NMT). [17]

Такий вид перекладу відрізняється від машинного перекладу тим, що ШІ перекладає одразу ціле речення, а не кожне слово окремо. Алгоритм перекладу зі штучним інтелектом, як найсучасніша технологія, використовує унікальну структуру нейронної мережі для моделювання всього процесу перекладу, щоб забезпечити точність результатів машинного перекладу. [11]

Алгоритм ШІ може імітувати людський мозок для аналізу та декодування речень, а також використовувати контекстну інформацію, щоб органічно оцінити об'єкт перекладу та створити високоякісний переклад. Алгоритм ШІ може органічно розподіляти роботу за допомогою нейронів і генерувати більш інтенсивний ефект перекладу. [11] Це робить його швидшим і точнішим за МП. Така різниця зумовлена здатністю штучного інтелекту навчатися на попередніх перекладах, виявляючи вживання слів, структуру речень і наміри на основі контексту. Ця техніка набагато ефективніша за будь-яку техніку, що використовувалася раніше, оскільки для належної роботи потрібно менше пам'яті та даних, і всі переклади пов'язані, що забезпечує кращий контекст і точність для великих обсягів мови чи тексту. [17]

Словникова база даних перекладу є основою побудови програмного забезпечення системи штучного інтелекту. [11] Однак, оскільки словниковий запас мови є відкритою множиною, побудова словникової бази даних є більш складною, що ускладнює виконання перекладу ШІ в усіх напрямках застосування. Для того, щоб зробити ШІ-переклад більш точним і ефективним, окрім створення нової архітектури біонічної нейронної мережі, потрібно також розширити ємність словникової бази даних. [2]

У 2023 році Шаньдунський університет науки і технологій провів експеримент, мета якого, було дослідити та визначити переваги і недоліки між перекладами штучного інтелекту та перекладами, зробленими людиною.

За результатами дослідження було виявлено, що штучний інтелект краще сприймає стиль мови, ніж люди. Це стосується переважно перекладів ділової англійської та новин. Це також показує, що для текстів, які вимагають суворого стилю, переклади ШІ уникають розмовних виразів і є кращими, ніж переклади, виконані людиною. Однак переклади ШІ не настільки якісні, як переклади, виконані людиною, для перекладу художніх творів та емоційних текстів. По-друге, з точки зору логічності викладу та відповідності

оригінальному тексту, а також точного перекладу значень слів, ми бачимо, що люди виграють у всіх трьох типах текстів, тобто 3:0. Іншими словами, в цих сферах ШІ все ще потребує вдосконалень. [28]

Генеративний ШІ, за визначенням дослідження IBM, відноситься до моделей глибокого навчання, здатних створювати новий контент, будь то текст, зображення або інші медіа, на основі своїх навчальних даних. Це визначення дійсно охоплює такі моделі, як GPT-3 або GPT-4, які можуть генерувати текст у різних стилях і форматах, включно з перекладами.

Однак, коли йдеться про повнотекстові перекладачі, такі як Google Translate, DeepL або Bing Translate, є нюанси. Ці системи, як правило, базуються на моделях нейронного машинного перекладу (НМП) – специфічному застосуванні глибокого навчання, пристосованому для перекладу тексту з однієї мови на іншу. Хоча ці системи НМП дійсно є «генеративними» в тому сенсі, що вони створюють новий текст цільовою мовою, їхня основна функція полягає не в створенні оригінального контенту, а в перетворенні наявного контенту з однієї мови на іншу якомога точніше. І хоча їх задача виключно переклад, моделі GPT-3 або GPT-4 є фундаментом цих сервісів перекладу. [18]

Отже, з цього випливає висновок, що машинний переклад перекладає текст, використовуючи заздалегідь визначені граматичні та лексичні правила, що може призвести до помилкових або неточних перекладів, особливо у певних галузях, таких як медицина та право через відсутність можливості вловити нюанси та тонкощі мов. З іншого боку, штучний інтелект, такий як нейронний машинний переклад, забезпечує більш точний, швидкий і контекстно-чутливий переклад. Однак, незважаючи на значний прогрес, технологія ШІ все ще потребує вдосконалення. Зокрема, люди демонструють кращі результати з точки зору логічного вираження та відповідності вихідному тексту, особливо при перекладі художніх та емоційних текстів.

1.2. Історичний аспект та перспективи розвитку

Поява та розвиток перекладу із використанням штучного інтелекту бере свій початок із винаходу машинного перекладу. Жорж Арцруні подав перший патент на механічний перекладач у середині 1930-х років. Його пристрій – «механічний мозок» – був по суті автоматизованим багатомовним словником. Він зберігав словникові статті для слів і словосполучень чотирма мовами у фізичній формі у своєму паперовому ядрі. Користувачі могли вибрати слово за допомогою клавіш друкарської машинки, а моторизований селекторний механізм всередині машини шукав його в паперових архівах. Як тільки він знаходив збіг, він відображав слово в перекладі, допомагаючи людям розуміти іноземні мови без перекладачів. [25]

У той самий період винахідник Петро Троянський розробив подібну систему, яка містила двомовний словник і механізм для роботи з граматичними ролями між мовами. Ці винаходи стали попередниками сучасного машинного перекладу.

Машинний переклад має довгу історію, але по-справжньому розвиватися ця технологія почала у 80-х роках. Доктор Джон Тінслі, генеральний директор і співзасновник компанії Iconic Translation Machines, каже, що до середини-кінця 80-х років переважав підхід на основі правил (Rule-based Translation). [10]

Ці правила, розроблені перекладачами-експертами, могли перекладати терміни з однієї мови на іншу, враховуючи при цьому граматичні структури, синтаксис і прості семантичні моделі. Розробка цих систем, заснованих на правилах, була дорогою і вимагала глибокого знання предметної області. Це означало, що зі збільшенням кількості мов зростала і вартість, яка зростала в геометричній прогресії (Rule Based Systems).[13] Однак Тінслі зазначає, що ця технологія не була ефективно масштабована й так і не виправдала своїх початкових сподівань. Це пов'язано з характером роботи машинного

перекладу, ґрунованого на правилах (RBMT). Вона покладається на набори граматичних правил і словники для мови ориґіналу і мови перекладу. [10]

Здебільшого ці методи, засновані на правилах, давали гарні переклади. Однак вони були крихкими і не могли впоратися з ідіоматичними виразами, розмовною лексикою та культурними нюансами. Порівняно з перекладами, зробленими людиною, їм часто бракувало плавності, і вони вважалися кострубатими. [13]

У своєму праґненні вдосконалити RBMT, дослідники розробили інший, більш ефективний метод машинного перекладу: статистичний машинний переклад (SMT). У 1990-х роках дослідники з IBM опублікували дослідження про одну з перших систем SMT. На відміну від RBMT, SMT не вимагає від розробників ручного введення правил кожної мови – натомість SMT-двигуни використовують двомовний корпус тексту для виявлення закономірностей у мовах, які можна перетворити на статистичні дані. Аналіз цих корпусів дозволяє SMT-движкам визначати найвірогідніші варіанти перекладу для заданих вхідних даних – ці моделі працювали значно краще, ніж RBMT, і швидко набули популярності. [29]

А в міру того, як електронні комп'ютери поступово ставали предметом повсякденного вжитку, так само розвивалися й системи машинного перекладу. У 1997 році компанія SYSTRAN запустила перший веб-інструмент машинного перекладу, надавши доступ до нього не лише спеціалістам. Майже через десять років, у 2006 році, Google запустив Google Translate, який працював на базі SMT з 2007 по 2016 рік. [29]

Швидкість розвитку МП помітно зросла з середини 2010-х років. Статистичні та засновані на правилах машинні перекладачі, які часто називають традиційними МП, здебільшого були замінені нейронними мережами. Традиційні МП особливо важко справлялися з морфологічно

багатими мовами, але нові системи МП використовують глибоке навчання, щоб забезпечити кращі переклади.

Період з 2013 року по теперішній час називають епохою нейронного машинного перекладу (НМП). НМП здійснив революцію в перекладі, застосувавши штучний інтелект для підвищення точності та плавності перекладу. Цей підхід, особливо на основі моделей глибокого навчання, ознаменував значний відхід від традиційних методів, заснованих на правилах і статистичних даних. Системи НМП, такі як модель Transformer від Google, продемонстрували значні покращення у визначенні контексту, синтаксису та семантики, що призвело до більш природних і контекстуально релевантних перекладів різними мовами. Широке впровадження НМП відіграло вирішальну роль у подоланні мовних бар'єрів, сприянні глобальній комунікації та поглибленню міжкультурного взаєморозуміння. [16]

У нейронному машинному перекладі використовується архітектура глибоких нейронних мереж, вперше розроблена Джеффри Хінтоном, Іллею Суцкевером, Яном Лекуном і Юргеном Шмідхубером. Ці архітектури складаються з мереж нейронів, які вивчають статистичне зіставлення вихідних даних з цільовими на великому двомовному корпусі, що дає змогу виконувати переклади з більшою швидкістю та контекстуальною обізнаністю.

Такі моделі, як BERT і GPT, що походять з архітектури Transformer, розробленої Васвані та ін., зараз є фундаментальними для сучасних систем нейронного машинного перекладу.

Однак, незважаючи на значне підвищення продуктивності, нейронний машинний переклад має свої недоліки. Ці колосальні моделі вимагають значних обчислювальних затрат і потребують значних ресурсів для навчання. Вони часто генерують загальні та безпечні переклади, які можуть не враховувати нюансів, і можуть увічнити упередження, виявлені у великих

наборах даних. Щоб вирішити ці проблеми, сучасний підхід часто передбачає постредагування, яке виконує людина в процесі роботи. [13]

III-переклад пройшов шлях від машинного перекладу на основі правил, статистичного машинного перекладу до нейронного машинного перекладу. Переклади, виконані за допомогою нейронного машинного перекладу, є більш вільними, ніж раніше, і можуть не відрізнятися від перекладу, виконаного людиною. Однак все одно необхідно порівнювати оригінальний текст з перекладеним, щоб перевірити, чи немає повторів або пропусків.

Якість перекладу в онлайн-сервісах часто низька, що неминуче з огляду на розмовний характер багатьох вихідних текстів, але ці сервіси, безсумнівно, задовольняють значний (і широко прийнятий) попит на швидкий приблизний переклад рідною мовою користувачів з інформаційною метою - функцію, яку пропонували перші комп'ютерні системи в 1960-х роках і яку часто ігнорували як тоді, так і в подальші роки. [12]

Особливим викликом для машинного перекладу є використання онлайн-систем для перекладу на мови, які користувачі не знають добре. Значна частина мови, що використовується в Інтернеті, є розмовною, незв'язною, «неграматичною», насиченою аббревіатурами, скороченнями, алюзіями, каламбурами, жартами тощо. Особливо це стосується електронної пошти, мови чатів і мобільних телефонів. Ці види використання мови значно відрізняються від мови наукових і технічних текстів, для яких розроблялися системи машинного перекладу. Однак нещодавно британська компанія Translution випустила систему для онлайн перекладу електронних листів (а також веб-сторінок) з англійської, французької, німецької, італійської та іспанської мов. Попит на неї має бути значним, і, без сумніву, в найближчому майбутньому з'являться нові системи. [29]

Такий підхід, відомий як нейронний машинний переклад НМП, значно покращив точність та природність перекладу. Зокрема, у 2016 році Google

представив свою нейронну мережу Google Neural Machine Translation (GNMT), яка використовувала глибоке навчання для забезпечення якісного перекладу.

Сьогодні моделі, такі як GPT-3 і GPT-4, продовжують підвищувати якість перекладу. Вони здатні враховувати контекст на рівні документів, що покращує точність перекладу складних фраз та ідіом. [23]

Дослідження дозволяє ствердити, що розвиток штучного інтелекту в галузі перекладу пройшов довгий шлях від ранніх експериментів до сучасних нейронних мереж. З кожним кроком технології стають все більш точними і універсальними, відкриваючи нові можливості для міжмовної комунікації та співпраці у глобалізованому світі. Майбутні перспективи включають подальше вдосконалення якості перекладу, інтеграцію з іншими технологіями та вирішення етичних проблем, що забезпечить ще більшу ефективність та доступність ШІ перекладу для всіх користувачів.

1.3. Особливості перекладу художньої прози

Художній переклад — надзвичайно важлива галузь науки, яка потребує окремого підходу на відміну від інших видів перекладу. Складність перекладу художнього тексту полягає у високій семантичній «напрузі» кожного слова — перекладач не повинен копіювати текст іншою мовою, а лише відтворювати його.

Переклад художніх текстів є складним завданням, оскільки вимагає від перекладача використання когнітивних та метакогнітивних навичок для розуміння багатозначності, конотації та символізму. Літературні стилі також варіюються залежно від творчості кожного письменника. Тому чутливість до літературної мови, вміння розкрити та відтворити художній твір допомагає перекладачеві творчо підходити до перекладу. [7]

Савчук Г.В та Дашкова К.В. зазначають, що головна задача перекладача передати реципієнту саме той образ і ті самі враження, які він мав би, прочитавши оригінал, знаючи мову оригіналу. Істотна відмінність художнього перекладу від інших видів перекладу полягає в тому, що він не може спиратися переважно на відтворення мовної діяльності. Це вимагає не лише використання установ та правил, а й креативності мови.

Художній переклад передає ідеї оригінального твору у формі правильної літературної мови. Серед багатьох дослідників панує думка, що найкращий переклад має досягатися не підбором лексичних і синтаксичних еквівалентів, а шляхом підбору лексичних і синтаксичних відповідників.

Художній стиль — один із найдинамічніших функціональних стилів, який відображає результат творчого розвитку конкретної особистості на шляху до нових знань. Позаяк одна з основних особливостей такого перекладу — мовленнєва творчість перекладача, художній переклад можна вважати мистецтвом. Естетичний ефект тексту перекладу досягається завдяки кропіткій творчій праці, а саме у вдалому доборі та влучному застосуванні

мовних засобів. Для здійснення такого виду перекладу провідними вважається не лише активна мовленнєва діяльність, а й широкий світогляд перекладача, володіння іноземними та рідною мовою на високому рівні.

Переклад – складна і багатогранна діяльність людини. Це процес зіткнення різних культур, різних способів мислення, різних традиційних звичаїв. Перекладач за допомогою тексту передає не лише світогляд автора оригіналу, а й його погляд на світ. У загальній складності, у процесі художнього перекладу постають ті ж завдання, що й перед іншими видами перекладу. Так, мистецтво перекладу, як і будь-якого іншого перекладу, полягає у відтворенні повідомлення, переданого мовою оригіналу. Особливості художнього перекладу та специфіка пов'язаної з ним проблематики передусім визначаються особливостями самих художніх текстів та їх суттєвими відмінностями від текстів інших типів. Отже, художній переклад лежить десь між перекладом, який буквально точний, але менш художній, і перекладом, який є художньо завершеним, але далеким від оригінального тексту. Різні мови використовують абсолютно різні засоби для вираження однієї думки, тому завжди існує протиріччя між буквальною точністю та артистизмом. [7]

Художній переклад, як і будь-який інший вид перекладу, першочергово потребує стратегії перекладу. Однак стратегія перекладу не передбачає сувору послідовність перекладацьких дій. Це радше гнучка варіація методів і технік перекладу, які, у свою чергу, визначаються різними факторами. Багато дослідників дійшли висновку, що сутність стратегії зводиться до планування діяльності перекладача. Зміст перекладу, достовірне повідомлення справжньої ситуації тексту оригіналу, мети створення тексту, тональних і стильових характеристик тексту оригіналу, ставлення автора до тексту – це все важливі аспекти стратегії перекладу. [1]

Не лише значним, а й обов'язковим етапом, що передує самому процесу перекладу, безпосередньо є осмислення тексту оригіналу.

Доперекладацький аналіз тексту це невід’ємний підготовчий етап перекладу, який складається із операцій, що дозволяють побачити текст «поперекладацьки», у його структурно-смісловій єдності. Інший принцип, що визначає стратегію перекладу це не перекладати кожне слово окремо, а сприймати матеріал купою. Позаяк, важливість цілого більша за значення окремих частин. Від цього, релевантно буде зробити висновок, що перекладач не лише може, але і повинен жертвувати окремими деталями для правильної передачі цілого. Під час перекладу, будь-які зміни неминучі, проте вони не знижують точності перекладу, а навпаки сприяють передачі смислу повідомлення в цілому. Так слід зазначити, що хоча сліпо копіювати форму оригіналу неприпустимо, але це не означає, що непотрібно відтворювати структуру вихідного тексту.

У перекладній мові художнього тексту перекладач також відтворює неповторні культурні особливості оригіналу, його характерні риси, а отже, доцільно сприймати переклад через культурний обмін, у якому мова є частиною культури. Адже переклад спрямований не лише на іншу мовну систему, а й на іншу культуру. [7]

Професійні перекладачі покладаються не лише на знання мови, а й на знання світу. Ось чому для перекладача важливо добре знати сферу, в якій він працює. Експерт отримує інформацію, яку він не може витягти з тексту, розпізнаючи саме те, що міг мати на увазі автор.

Окрім того, ґрунтовними аспектами, тісно пов’язаними з вибором мовних засобів для відтворення змісту і форми тексту оригіналу є еквівалентність і адекватність перекладу. [8]

Ревуцька зазначає, що найпоширенішою є концепція текстової еквівалентності як початкового балансу між двома позиціями: співвідношення між повнотою та правильністю змісту, як опори оригінального перекладеного тексту, або як відносно рівномірне збереження

змісту та значення, у термінах стилю. Точність визначається як максимальне наближення до оригіналу при передачі як його змісту, так і форми, зі збереженням усіх норм мови, на яку робиться переклад. Досягти точності можна за допомогою метафор, точно передаючи реалії життя, досконало володіючи мовою, щоб кожна фраза, кожне речення після перекладу відповідало нормам мови перекладу; розуміти та вивчати авторські деталі та мовні засоби, що використовуються для створення художніх образів, часто використовуючи заміни на граматичному, лексичному та синтаксичному рівнях. Поняття точності перекладу пов'язане з поняттям повноти, оскільки воно має схожі наслідки та функції. Точність перекладу в тому сенсі, що все, що є в тексті, повинно бути включено або враховано в перекладі, але не обов'язково перекладено дослівно. Іншими словами, проблема еквівалентності — це реконструкція оригінального тексту, проте з обов'язковим збереженням його змісту, значення, семантики, стилю та функціонально-комунікативної інформації. [15]

Проблема адекватності ж — це відтворення реакції, яку перекладений текст справляє на аудиторію з урахуванням її лінгвокультурних стереотипів очікування. Інакше кажучи, ключовим аспектом розуміння адекватності перекладу це саме читацьке сприйняття. Відповідно, у перекладі іноді трапляються парадоксальні випадки, коли стилістично еквівалентні перекладені тексти не можуть (або не можуть одразу) стати стилістично послідовними функціонально, а перекладені функціонально адекватні тексти не є стилістично еквівалентними. Іноді, для збереження адекватності тексту, до нього потрібно застосовувати різні, а буває і навіть радикальні, перетворення. У різних випадках, залежно від мети перекладу, окремі прийоми можуть домінувати або займати другорядне місце. Таким чином, адекватності тексту відповідає адаптація. [3]

Засоби досягнення адекватності художнього перекладу більше орієнтуються на мовні засоби і пов'язані з найважливішими проблемами

художнього перекладу. Так, однією з основних проблемою адекватного художнього перекладу є те, що переклад виразів зводиться до стилістичної точки зору, оскільки деякі критерії вибору варіанту перекладу є суб'єктивними. Вибір засобів передачі мовленнєвих характеристик персонажа чи атмосфери тексту залежить від багатьох факторів, пов'язаних насамперед із перекладачем. Мислення перекладача, його світогляд та уміння, знання специфіки мови, традицій, культури, звичаїв тощо, відтворений в оригінальному творі є впливовими факторами під час процесу художнього перекладу. Добре знання різних типів стилів обох мов: граматичних, лексичних і фонологічних особливостей стилю, на додаток до стилістичних шкал формальності також є безпосередньо аспектами які впливають на результат.

Виконуючи художній переклад, також слід враховувати й проблему особливостей роботи з авторським стилем. Характеристики авторського стилю представляють собою найбільш складний аспект в процесі перекладу художніх текстів, оскільки ідіостиль визначається як система лінгвістичних рис, які є характерними для творів конкретного автора, і роблять втілення цього стилю виключно особливим засобом мовного вираження в цих творах. Таким чином, перекладач має проаналізувати та розкодувати оригінальний текст на різних рівнях, враховуючи авторський стиль, щоб потім знову закодувати його для читача іншомовної культури. Оскільки передача художнього образу та характерного мовлення персонажів вважається найскладнішою частиною перекладу, то заплутаним завданням у цьому контексті є передача діалогічного мовлення, що характеризується контекстуальними переривами, насиченістю дискурсивними маркерами, а також використанням гендерно та соціально зумовленої лексики.

Передача образності тексту вимагає уважного аналізу мовних засобів і композиційної структури твору, вибору відповідних прийомів перекладу для того, щоб передати не лише зміст, а й стильові особливості авторського тексту.

Втрата або відсутність метафори під час перекладу може призвести до того, що сенс буде переданий неповною мірою, тому перекладач повинен знайти спосіб зберегти цю образність. У теорії перекладу існує сформульований "закон збереження метафори", за яким метафоричний образ має бути максимально збережений під час перекладу. Основне завдання при перекладі індивідуальних метафор – збереження сенсу і стилю автора. Проблема полягає в тому, що часто такі метафори не можна перекласти дослівно.

Художній текст — це повідомлення, яке автор доносить до читачів, у якому виражаються його ідеї, світогляд і цінності. У такому тексті завжди є підтекст і можливість множинної інтерпретації. Художні тексти виникають на основі образних асоціацій і суб'єктивних якостей понять і явищ. Його основні функції – комунікаційна та естетична. Переклад художніх текстів вважається найскладнішим завданням перекладача, оскільки стиль художньої мови — це особлива єдність різних ознак, які відрізняють художній стиль від усіх інших функціональних стилів. На особливе становище ставить їх те, що художні тексти можуть поєднувати елементи інших стилів, хоча й у трансформованому вигляді. [4]

Отже, серед усього вище зазначеного, можна зробити висновки, що художній переклад це важка та кропітка робота, яка вимагає не лише знання іноземної та рідних мов, але й володіння особливостями такого виду перекладу. Складність перекладу художнього тексту полягає у високій семантиці кожного слова, позаяк перекладач не повинен копіювати текст іншою мовою, а лише відтворювати його. Головна задача перекладача передати реципієнту безпосередньо ті образи і той сенс, що в нього було вкладено автором. Це вимагає не лише використання установ та правил, а й креативності мови. Художній переклад, як і будь-який інший з видів перекладу вимагає стратегії виконання, але у той же час, це не чітка збірка правил і установ, а радше креативна праця із рамками виконання. Перед початком процесу перекладу, важливим етапом буде проаналізувати текст і

сприймати його загально, а не дрібними частинами. Також, потрібно пам'ятати, що у зв'язку з основним завданням перекладача, а саме максимально точне донесення сенсу та емоцій читачу, переклад не може уникнути змін та креативних внесок, який при цьому не змінить головної ідеї висловлення.

Важливим аспектами, тісно пов'язаними з вибором мовних засобів для відтворення змісту і форми тексту оригіналу є еквівалентність і адекватність перекладу. Еквівалентність тексту визначається точністю перекладу, а за адекватність перекладу відповідає адаптація. У художньому перекладі дослівний переклад не припускається. Хоча еквівалентність тексту є значущим аспектом, для глибинної передачі усіх смислів та емоцій реципієнту, також потрібно адаптувати текст, спираючись на культурні особливості читача. Виконуючи художній переклад, також слід враховувати й проблему особливостей роботи з авторським стилем. Характеристики авторського стилю представляють собою найбільш складний аспект в процесі перекладу художніх текстів. Вибір засобів передачі мовленнєвих особливостей тексту залежить від багатьох факторів, пов'язаних насамперед із перекладачем. Мислення перекладача, його світогляд та уміння, знання специфіки мови, традицій, культури, звичаїв тощо, відтворений в оригінальному творі є впливовими факторами під час процесу художнього перекладу. Художні тексти виникають на основі образних асоціацій і суб'єктивних якостей понять і явищ. Його основні функції – комунікаційна та естетична. Переклад художніх текстів вважається найскладнішим завданням перекладача, оскільки стиль художньої мови — це особлива єдність різних ознак, які відрізняють художній стиль від усіх інших функціональних стилів.

Висновки до розділу 1

Підсумовуючи висловлене вище, можемо ще раз зазначити, що у першому розділі ми розглянули загальний принци роботи ШІ при перекладі та відмінність від машинного перекладу. Ми з'ясували, що машинний переклад, як один із інструментів перекладу, покладається на заздалегідь запрограмоване програмне забезпечення для перекладу тексту з однієї мови на іншу. Хоча традиційні методи машинного перекладу заклали основу для автоматизованого перекладу, штучний інтелект, особливо за допомогою нейронних мереж і трансформаторних моделей, значно просунув цю сферу вперед. ШІ-переклад пропонує вищу точність, кращу плавність і здатність розуміти та ефективніше перекладати контекст, представляючи сучасний стан перекладацьких технологій.

Сучасні інструменти мовного перекладу штучного інтелекту використовують техніку глибокого навчання, яка називається нейронним машинним перекладом. Така технологія, на відміну від звичайного машинного перекладу, аналізує текст загалом, перекладаючи не окремі частини, а весь контекст. Більш того, техніка глибокого навчання передбачає здатність штучного інтелекту навчатися на попередніх перекладах, виявляючи вживання слів, структуру речень і наміри на основі контексту. Хоча така технологія і виявилась більш точною та ефективнішою за звичайний машинний переклад, проте не надає такі ж грані результати у аспекті художнього перекладу, позаяк має труднощі із адаптуванням емоційного контексту, метафор, фразеологізмів та інших художніх засобів.

Окрім того, ми також розглянули історичний аспект та перспективи розвитку штучного інтелекту як інструменту перекладу. Варто зазначити, що історія ШІ-перекладу бере початок ще із 30х років минулого століття; все почалося із автоматизованого багатомовного словника. Проте по-справжньому розвиватися ця технологія почала у 80-х роках, коли переважав підхід на основі правил. Ці правила, розроблені перекладачами-експертами,

могли перекладати терміни з однієї мови на іншу, враховуючи при цьому граматичні структури, синтаксис і прості семантичні моделі. Така технологія надавала гарні переклади, проте мали свої недоліки, які спонукали вчених винайти більш ефективний метод машинного перекладу: статистичний машинний переклад. На відміну від RBMT, SMT не вимагає від розробників ручного введення правил кожної мови – натомість SMT-двигуни використовують двомовний корпус тексту для виявлення закономірностей у мовах, які можна перетворити на статистичні дані.

Проте з тим, швидкість розвитку МП помітно зросла з середини 2010-х років. Статистичні та засновані на правилах машинні перекладачі, які часто називають традиційними МП, здебільшого були замінені нейронними мережами. Період з 2013 року по теперішній час називають епохою нейронного машинного перекладу. III-переклад пройшов шлях від машинного перекладу на основі правил, статистичного машинного перекладу до нейронного машинного перекладу. Переклади, виконані за допомогою нейронного машинного перекладу, є більш вільними, ніж раніше, і можуть не відрізнятися від перекладу, виконаного людиною. Однак все одно необхідно порівнювати оригінальний текст з перекладеним.

Окрему увагу було приділено питанню особливостей перекладу художньої прози та загальному розумінні цього аспекту. Таким чином, спинимося коротко на кількох моментах. По перше, слід зазначити, що художній переклад це важка та кропітка робота, яка вимагає не лише знання іноземної та рідних мов, але й володіння особливостями такого виду перекладу. Складність перекладу художнього тексту полягає у високій семантичній «напрузі» кожного слова — перекладач не повинен копіювати текст іншою мовою, а лише відтворювати його. Головна задача перекладача передати реципієнту саме той образ і ті самі враження, які він мав би, прочитавши оригінал, знаючи мову оригіналу. Істотна відмінність художнього перекладу від інших видів перекладу полягає в тому, що він не може

спиратися переважно на відтворення мовної діяльності. Це вимагає не лише використання установ та правил, а й креативності мови. Художній переклад, як і будь-який інший вид перекладу, першочергово потребує стратегії перекладу, проте це не сувора послідовність перекладацьких дій, а радше гнучка варіація методів і технік перекладу, які, у свою чергу, визначаються різними факторам; сутність стратегії зводиться до планування діяльності перекладача.

Окрім того, ґрунтовними аспектами, тісно пов'язаними з вибором мовних засобів для відтворення змісту і форми тексту оригіналу є еквівалентність і адекватність перекладу. Проблема еквівалентності — це реконструкція оригінального тексту, проте з обов'язковим збереженням його змісту, значення, семантики, стилю та функціонально-комунікативної інформації. Адекватності ж перекладу відповідає за відтворення реакції, яку перекладений текст справляє на аудиторію з урахуванням її лінгвокультурних стереотипів очікування. Тобто еквівалентність – це точність перекладу, а адекватність – адаптація.

Характеристики авторського стилю представляють собою найбільш складний аспект в процесі перекладу художніх текстів. Вибір засобів передачі мовленнєвих особливостей тексту залежить від багатьох факторів, пов'язаних насамперед із перекладачем. Мислення перекладача, його світогляд та уміння, знання специфіки мови, традицій, культури, звичаїв тощо, відтворений в оригінальному творі є впливовими факторами під час процесу художнього перекладу. І так як стиль художньої мови це особлива єдність різних ознак, які відрізняють художній стиль від усіх інших функціональних стилів – переклад художніх текстів вважається найскладнішим завданням перекладача.

РОЗДІЛ 2. ЗАСТОСУВАННЯ ШІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

2.1. Загальна характеристика найбільш поширених проблеми ШІ перекладу

Художній переклад – це найскладніший вид перекладу, що вимагає не тільки високого рівня знань, але й креативного підходу, широкого бачення світу, знання культури країни мови оригінального тексту, вміння трансформувати речення, при цьому зберігаючи точний зміст. Це творча і кропітка робота, яка, безперечно займає багато часу. Проте, у сучасному світі дуже цінується час, саме тому, для полегшення такої трудомісткої та тривалої праці, були винайдені технології машинного перекладу. Здебільшого методи МП, засновані на правилах, давали гарні переклади і прискорювали процес перекладу. Однак вони не надавали стовідсотково бажаного результату і не могли впоратися з ідіоматичними виразами, розмовною лексикою та культурними нюансами. Порівняно з перекладами, зробленими людиною, їм часто бракувало плавності, і вони вважалися кострубатими. [35]

Однак, технології машинного перекладу продовжували розвиватись і все більше укорінилися у роботу перекладачів, набувши великої ролі у даній сфері. Проте, можна спостерігати відносно нещодавню появу штучного інтелекту у цій сфері і те, наскільки швидко ця технологія проникла у переклад.[33] Такі переваги штучного інтелекту над машинним перекладом як швидкість, вищий рівень точності, спроможність перекладати загальний текст, а не окремі частини, розпізнавання множинності мовних засобів та здатність ШІ «вчитися», а тому стрімко покращувати якість перекладів, все більше змушує перекладачів звертатися до такої технології. І хоча використання ШІ при перекладі значно полегшує та пришвидшує роботу, переклади здійснені людиною все ще вважаються набагато кращими. Такий результат виникає через низку проблем, досі не вирішених, у роботі штучного інтелекту, особливо у контексті художніх перекладів. [34]

Художній переклад вимагає чіткого розуміння семантичного навантаження слова, лексичних конотацій, емоційного забарвлення слів і тексту у цілому. Також важливо зберігати унікальний стиль написання автора оригіналу, вміння адаптувати текст під читача та передавати ті емоції, що були закладені первісно автором. Це ознаки творчого підходу, що і досі не притаманно штучному інтелекту. А у контексті перекладу з корейської мови на українську, виникають складнощі у зв'язку із кардинальною відмінністю лексичних та граматичних ознак мов, сильних культурних розбіжностей, тощо. [32]

Одною з таких проблем, з якою може зіштовхнутися перекладач у процесі перекладу корейської художньої прози на українську мову це різна структура речень і порядок слів у корейській та українській мовах. Так, Більшість корейських речень будуються за схемою «підмет-об'єкт-дієслово». Це означає, що спочатку потрібно ввести підмет, потім об'єкт і, нарешті, дієслово. Окрім корейської граматики та дієвідмінювання, також слід знати про корейські частки. Частки в корейській мові в основному функціонують як маркери в реченні. Вони допомагають визначити роль певного слова в реченні (чи то тема, чи то підмет), а також допомагають зв'язати слова, щоб надати більш чіткого значення тому, що автор має на меті сказати. [26] Щоб продемонструвати різницю у структурі речення, розглянемо такий приклад. Таке речення як «제가 배운 외국어는 영어뿐이에요» дослівно перекладається так: яку я вивчаю іноземна мова англійська це єдина. Проте аби виконати адекватний переклад, потрібно змінити порядок слів. Таким чином, отримаємо речення: англійська це єдина іноземна мова, яку я вивчаю. Такі випадки часто плутають перекладачів, і хоча штучний інтелект доволі добре відрізняє подібні ситуації, це все одно може викликати складнощі під час перекладу.

Окремо варто зазначити таку особливість корейської мови як форми та рівні ввічливості, еквівалентів яких, часто не має в українській мові.

Розглянемо такий приклад, де використовується форма ввічливості, аналога якої нема в українській мові: 할아버지, 건강하시길 바랍니다. По перше, слід відзначити закінчення -입니다, що означає ввічливе звернення до старшої людини, проте не перекладається українською. По друге, можна побачити використання форми -시 для вираження поваги до адресата (дідуся). Прямого відповідника для таких форм ввічливості в українській мові немає. Саме тому, для того, щоб у перекладі показати цю конотацію ввічливості, можна перекласти це речення так: дідусю, бажаю вам здоров'я. Додавання ввічливого звернення «вам» може чітко і адекватно передати сенс речення, незважаючи на відсутність цього слова в оригіналі. Такі відмінності між корейською та українською мовами часто спричиняють складнощі у процесі перекладу.

Однак, однією із задач перекладача художньої прози є збереження авторського стилю. На сьогодні, ШІ не має змоги диференціювати авторські стилі, визначати їх характеристики і відтворювати при перекладі. Хоча ШІ і аналізує текст загально, такі художні засоби як авторський стиль, метафори, відтворення мовних особливостей персонажів така технологія адекватно перекласти і досі не в змозі. [31]

Значною проблемою під час перекладу становлять корейські фразеологізми. Фразеологізми часто передають культурні конотації, що закріпились у повсякденні протягом історії. Цей аспект мови часто викликає труднощі, бо фразеологізми рідко, або майже ніколи не можна перекладати у прямому значенні. Так, розглянемо приклад одного з корейських фразеологізмів. «눈코 뜰 새 없이 바쁘다» дослівно перекладається так: бути настільки зайнятим, що немає часу навіть відкрити очі та ніс. Ось які переклади пропонують найпоширеніші сервіси онлайн-перекладу із використанням ШІ:

1. Google translate: Я весь час так зайнятий;

2. Bing Microsoft Translator: Я дуже зайнятий;
3. DeepL: Я занадто зайнятий, щоб тримати очі відкритими;
4. Chat GPT: настільки зайнятий, що немає часу відкрити очі й ніс;

Із цих прикладів, можна побачити, як саме працює переклад ШІ. Він правильно перекладає ідіоматичні вирази, проте головна проблема у дослівності цього перекладу. Штучний інтелект зовсім не адаптує переклад, аби досягти адекватності. При перекладі фразеологізмів, потрібно відшукати еквівалентний ідіоматичний вислів. Таким чином, перекладаючи корейський фразеологізм «눈코 뜰 새 없이 바쁘다» можна відібрати такі українські відповідники: не мати коли дихнути; ніколи і вгору глянути; крутитися наче муха в окропі; крутитися як білка в колесі. Такий переклад не лише передає точний сенс виразу, але й відтворить реакцію, яку перекладений текст справляє на аудиторію з урахуванням її лінгвокультурних стереотипів очікування.

Ще одним аспектом, який ускладнює процес перекладу це зберігання авторського стилю, відтворення діалектів, жаргонів чи інших мовних особливостей як автора, так і персонажів художньої прози. Діалект – різновид мови, який вказує на те, звідки людина походить. Зазвичай це поняття трактується географічно (регіональний діалект), але воно також має певне застосування щодо соціального походження людини (класовий діалект) або професії (професійний діалект). [19] Жаргонізми – це спеціалізовані слова або фрази, що використовуються певною групою людей для позначення речей, які відбуваються в цій групі. Люди, які не належать до цієї групи, швидше за все, знайдуть ці жаргонні вирази складними для розуміння. Жаргонізми часто включають терміни, аббревіатури або спеціалізовану лексику, характерну для певної сфери, галузі чи спільноти.

Для більш чіткого розуміння принципу перекладу таких виразів, проаналізуємо приклади. Речення «왜 그러는데?» написано звичайною

літературною корейською мовою і має переклад «Чому ти так робиш?». Проте, речення «왜 그라노?» написано з використанням північного діалекту, таким, як наприклад, використовують у Пусані. Дослівно, воно має той самий сенс, що і речення «왜 그러는데?», проте наділене лінгвокультурними конотаціями. Таким чином, аби зберегти адекватність перекладу, потрібно адаптувати речення. У результаті адаптації, отримаємо такий переклад: чого ти таке витворяєш? Необхідною умовою збереження форми та значення мовних одиниць є те, що перекладач, з одного боку, розпізнає хитрощі й прийоми, використані автором для створення стилістичної єдності, а з іншого боку, шукає, вибирає подібні стилістичні елементи аби відтворити основну смислову одиницю значення у перекладі.

Отже, підсумовуючи висловлені вище спостереження, можна зробити висновки, що художній переклад вимагає ґрунтовної підготовки, креативне мислення та різнобічний підхід. Важливо не лише знати мову оригіналу і перекладу, а володіти навичками адаптації та знати культурні аспекти твору. Зважаючи на це, можна чітко побачити лише спроможність штучного інтелекту до відтворення еквівалентності тексту, проте подальший процес перекладу потребує кропіткої праці над адекватністю твору. Проаналізувавши приклади, стає цілком очевидно, що така технологія не в змозі відтворити культурні особливості, мовні засоби і авторський стиль оригіналу. Художня проза – це вид мистецтва, а переклад слугує культурним обміном між країною оригіналу та країною перекладу. Саме тому, нехтувати адекватним перекладом метафор, фразеологізмів, мовних особливостей персонажів твору не можна.

Переклади штучного інтелекту кострубаті і сухі, у них не відтворюються емоційні конотації або лінгвокультурні особливості оригіналу. Це доводить, що ШІ залишається лише інструментом, що полегшує і пришвидшує роботу перекладача, проте втручання людини є невід’ємним аспектом задля досягнення адекватного перекладу.

2.2. Полісемія як явище у корейській мові та її специфіка при перекладі

III

Полісемія – це лінгвістичне явище багатозначності слів у мові, здатність слова мати більше ніж одне лексичне значення. Кожне з цих значень може бути пов'язане із власним контекстом та використовуватися у безліч різних ситуаціях. Перекладач повинен розуміти зміст тексту, перш ніж перекладати його. [22] Щоб визначити значення тексту, перекладач повинен звернутися до контексту. Контекст – це загальне оточення, в якому з'являється слово, вираз або речення. Значення лексичної одиниці тексту можна знайти не тільки в навколишніх словах або в тому ж реченні, але й в інших частинах тексту. Багатозначні слова створюють проблеми при перекладі, коли вони з'являються в деконтекстуалізованих реченнях, оскільки немає сильного упередженого мовного контексту, який міг би усунути їх двозначність і конкретизувати їх значення. Потім перекладач повинен звернутися до контексту ситуації, щоб усунути двозначність. [24]

Однією з характерних рис багатозначного слова є його здатність співвідноситися з різними поняттями. Багатозначність виникає тоді, коли слово у свідомості мовців поєднується за якоюсь спільною ознакою. При перекладі, полісемія може викликати труднощі, оскільки важливо чітко розуміти контекст і значення конкретного слова у ньому. Так, наприклад, слово 밥, насамперед, вживається у значенні «рис», проте також може використовуватися як «їжа» або «процес харчування». Ще одним прикладом полісемії у корейській мові є слово 머리, яке може вживатися у таких значеннях: волосся, голова, розум.

Ще одним прикладом полісемії є слово «마음» позаяк воно наділене великою кількістю трактувань. Це слово використовується в різноманітних контекстах, включаючи релігійне вираження, літературу, повсякденне спілкування та філософську дискусію. Корейський онлайн словник Naver

надає такі варіанти трактування: серце, розум, душа, груди, почуття. Така різноманітність трактувань і значень може ускладнювати процес перекладу, оскільки одне слово українською може не передати всю глибину, емоційність та різноманітність значень слова «마음».

Таке явище як полісемія суттєво ускладнює процес перекладу з корейської мови на українську. По перше, одною із провідних особливостей відмінності української та корейської мов є культурні розбіжності, що має неабиякий вплив на переклад.[4] Відсутність еквівалентів корейських багатозначних слів може призвести до неоднозначності під час вибору перекладу. Одне й те саме слово може мати більше одного значення, тому важливо вміти правильно визначати лексичне значення конкретного слова враховуючи контекст та культурні конотації, аби уникнути спотворення смислу оригінального тексту. [14]

Окрім того, полісемія є однією з найбільших проблем під час перекладу з використанням штучного інтелекту або машинного перекладу. Багатозначність ускладнює переклад для штучного інтелекту через необхідність враховувати контекст і різноманітність значень слів.[21] Таке явище може призвести до неправильного тлумачення значення речення чи тексту, якщо модель не враховує всі можливі значення та контекстуальні нюанси. Наприклад, якщо штучний інтелект перекладає слово «마음» з корейської на українську, він може вибрати одне значення слова, не розглядаючи інші можливі варіанти, що може призвести до неточності або неповного перекладу. Щоб продемонструвати ситуацію, де штучний інтелект зіштовхнувся із проблемою семантичного різноманіття слова, пропонується подивитися на наступний приклад. Речення «은행에서 돈을 찾다» можна перекласти по-різному. У даному контексті, дієслово 찾다 має два переклади, а саме: шукати або знімати. Ось які переклади пропонують найпоширеніші сервіси онлайн-перекладу із використанням ШІ:

1. Google translate: отримати гроші з банку;
2. Bing Microsoft Translator: Знайти гроші в банку;
3. Chat GPT: Знайти гроші в банку.;
4. DeepL: Знайдіть гроші в банку; Знайди гроші в банку.

Як можна побачити із запропонованих варіантів, можемо зробити висновок, що штучний інтелект перекладає речення буквально, і для полісемічних слів пропонує лише найбільш вживане значення. І справді, якщо проконсультуватися щодо значення слова **찾다** у корейському онлайн словнику Naver, побачимо такі варіанти перекладу як: шукати, знайти. Проте варто також зазначити і граматичну похибку деяких варіантів перекладу цього речення. Так, переклад «знайдіть гроші в банку» або «знайди гроші в банку» виражає наказ. Проте у оригінальне речення такого значення не виражає. У цьому випадку штучний інтелект лише змінив порядок слів, але вважати такий переклад адекватним не можна. Тому, після редагування одного з варіантів запропонованого перекладу, отримаємо такий фінальний результат: «Зняти гроші в банку».

Підсумовуючи висловлені вище спостереження, можемо дійти висновку, що полісемія, або багатозначність – це лінгвістичне явище семантичного різноманіття слів, що є одною з найпоширеніших проблем художнього перекладу яка й також спостерігається під час використання такого інструменту як штучний інтелект. Багатозначність виникає тоді, коли слово у свідомості мовців поєднується за якоюсь спільною ознакою. При перекладі, полісемія може викликати труднощі, оскільки важливо чітко розуміти контекст і значення конкретного слова у ньому. Одне й те саме слово може мати більше одного значення, тому важливо вміти правильно визначати лексичне значення конкретного слова враховуючи контекст та культурні конотації, аби уникнути спотворення смислу оригінального тексту. Аналізуючи приклади перекладу штучного інтелекту полісемії в корейській

мові, можна чітко побачити, що це є неабияким викликом для даної технології. В таких ситуаціях, штучний інтелект, хоча і наділений великою базою даних, лише надає найбільш поширений і вживаний варіант тлумачення. Такий переклад не є фінальним результатом і потребує пост-едитингу та адаптації аби набути не лише еквівалентності, а й адекватності перекладу.

2.3. Порівняльний аналіз перекладів художнього корейського тексту українською із застосуванням онлайн-перекладачі на основі ШІ

Для аналізу перекладів художнього корейського тексту українською було використано чотири найбільш відомих онлайн сервісів перекладу на основі штучного інтелекту, а саме: Google translate, Bing Microsoft Translator, DeepL, Chat GPT. Важливо зазначити, що хоча Chat GPT і не є онлайн сервісом саме перекладу, саме моделі GPT-3 та GPT-4 є основою Google translate, Bing Microsoft Translator та DeepL.

Окрім того, приклади які ми будемо використовувати для аналізу перекладів у цьому пункті були обрані із роману «조남주 82 년생 김지영» написаною корейською письменницею Чо Намджун у 2016 році. Офіційний переклад цього роману здійснила Ольга Шестакова. Для аналізу були використані саме уривки, а не окремі речення, адже особливість ШІ перекладу полягає не лише у перекладі окремих слів, а розуміння контексту і підлаштовування перекладу саме під нього.

Оригінал	3 교시가 끝난 쉬는 시간, 교실 맨 뒷자리에 앉아 있던, 일진으로 불리던 아이 하나 가 창틀에 팔을 걸치고 밖을 내다보다 유후, 하고 야유인지 환호인지 모를 소리를 질렀다. 좀 논다는 아이들 몇이 창가로 몰려들었고 오빠! 오빠! 한번 더! 한번 더! 외쳤다. 그러고는 곧 박수를 치 며 넘어갈 듯이 웃었다.
Google translate	Під час перерви після 3-го уроку дитина, яка сиділа в глибині класу, яку називали членом класу, обхопила руками віконну раму, визирнула на вулицю та закричала «У-у-у», не знаючи, чи він освистував або підбадьорював. Кілька дітей, які трохи погралися, підбігли до вікна й сказали: «Оппа!» брат! Ще раз! Ще раз! кричав. Потім одразу заплескали й засміялися, ніби збиралися йти далі.
Bing Microsoft Translator	Під час перерви в кінці третього періоду дитина, яка сиділа в кінці класу, зателефонувала Ільджіну, поклала руку на підвіконня і визирнула, кричачи на мене, що я не знаю, глузування це чи аплодисменти. Кілька дітей, які трохи гралися, тіснилися у вікно, і мій брат! Старший брат! Ще раз! Ще раз! Кричали. Потім заплескав у долоні і засміявся.

DeerL	На перерві наприкінці третього уроку хлопчик, що сидів на задній парті, відомий як Ільджин, перекинув руку через підвіконня, виглянув назовні і крикнув: «Ю-ху», і я не міг зрозуміти, чи це було освистування, чи підбадьорення. Кілька інших дітей, які гралися навколо, скупчилися навколо вікна і кричали: «Брате, брате, ще раз, ще раз», а потім розсміялися так, ніби збиралися поплескати.
Chat GPT	Після третього уроку під час перерви, одна дитина, яку називали «лідерам», сиділа на самому задньому місці класу, спираючись ліктем на підвіконня і дивлячись назовні. Раптом він вигукнув щось на кшталт «ю-ху», що було схоже на насмішку або захоплення. Кілька дітей, які вважалися не дуже дисциплінованими, зібралися біля вікна і почали кричати: «Оппа! Оппа! Ще раз! Ще раз!». Незабаром вони почали аплодувати та сміятися так, що ледь не падали.

Приклади III перекладу уривків 2.3.1

Ось помилки які ми знайшли під час аналізу перекладів цього уривку:

1. Для «으로 불리다» у словнику Naver можна побачити такі переклади: бути названим, якого називають, якого кличуть, якого вважають. Google translate переклав «일진으로 불리던 아이» як «яку називали членом класу»; Chat GPT також запропонував переклад «яку називали»; У перекладі DeerL можемо помітити переклад «відомий», що можна вважати правильним варіантом. Але Bing Microsoft Translator зробив серйозну помилку і надав переклад «зателефонувала». Бачимо, що більшість III перекладачів використали плавильні варанти. Проте, лише DeerL підібрав найбільш влучне семантичне значення цього виразу.
2. Слово «일진» у корейській мові має різні значення: перший день, хмара чи вітер. Проте найбільш поширене значення цього слова, що пов'язано із шкільною культурою – це хуліган або забіяка (school bully); також зустрічається значення «лідер хуліганів». Бачимо, що Google translate не зміг підібрати правильний переклад для цього полісемічного слова і переклав його просто «членом класу». У перекладі Bing Microsoft Translator можна побачити переклад «зателефонувала Ільджину», що, лексично, зовсім неправильно. Проблема із перекладом цього слова також виникла у DeerL. В даному випадку лише Chat GPT зміг наблизитися до найточнішого варіанту перекладу, проте все одно допустився помилки. Жоден із III перекладачів не запропонував переклад перший день, хмара або вітер,

тобто вони розуміли з контексту, що ті варіанти перекладу семантично не правильні. Проте все одно бачимо проблему перекладу культурних особливостей.

3. Далі із частиною «야유인지 환호인지 모를 소리를 질렀다» також виникли проблеми. У перекладі запропонованому Google translate можна побачити займенник «він», якого взагалі немає у тексті оригіналу. У реченні йдеться про однокласницю, яка щось викрикнула, проте саме головна героїня не розуміла значення вигуку. На відмінну від корейської мови, де використовування займенників зустрічається досить рідко, в українській мові займенники поширені. Тому, Google translate намагався відтворити природну структуру українського речення і додав займенник. Тут можна чітко побачити як різниця у структурах корейських і українських речень впливає на переклад штучного інтелекту і приводить до помилок.

Також бачимо різні варіанти перекладів слів «야유» та «환호». Для слова «야유» у словнику Naver можна побачити такі переклади:

насмішки, освистування та шипіння. А для слова «환호» у словнику

Naver ми виявили такі переклади: крик радості, підбадьорювання.

Бачимо, що лише Bing Microsoft Translator вдався до грубих помилок і не підібрав неправильні переклади. Варто зазначити, що Bing Microsoft Translator взагалі переклав це речення не правильно, не лише підібравши неправильні лексичні значення слів, а й граматично не правильно інтерпретувавши цей уривок, зовсім змінюючи зміст.

4. Ще однією лексичною помилкою є не правильно перекладений вираз «좀 논다는». Варто зазначити, що Google translate, Bing Microsoft Translator та DeepL надали буквальный переклад цього виразу. І лише Chat GPT запропонував переклад із більш вдалою конотацією. В даному контексті мається на увазі діти, які також трохи бешкетують. У офіційному перекладі, цей вираз переклали так: ще декілька дівчат, які полюбляли пустувати.
5. «오빠! 오빠!» – це приклад слова, значення якого важко передати українською мовою. Прямий переклад – брат (звернення дівчини до свого старшого брата). Проте таке звернення використовується не лише для рідного брата, а у загальному для хлопця старшого за дівчину. У даному контексті звернення дівчинки саме до незнайомця чоловічої статі, тому використовується слово «오빠». В українській мові такого явища нема, тому прямий переклад, який навели усі ШІ-

перекладачі неправильні. У офіційному перекладі це звернення взагалі було прибрано.

Окрім вище зазначених помилок, штучний інтелект також зазнав труднощів із відтворенням українську структуру речення. Через сильну різницю між структурою корейських та українських речень у перекладах ШІ можемо побачити плутанину із особами, які виконують дії. Проаналізувавши переклади цього уривку, бачимо, що найбільші труднощі для ШІ – це полісемія та культурні особливості мови.

Оригінал	"요 며칠 아침 바람이 세하다 싶더니 오늘이 백로였네. 누우런 논에 하아얹게 이슬이 맺혔겠네." 정대현 씨는 아내의 말투가 왠지 젊은 사람 같지 않아 웃었다. "당신 뭐야. 꼭 장모님 같아." "이제 흙잠바 하나씩 들고 다녀, 정 서바양. 아침저녁으로 쌀쌀해."
Google translate	«Останні кілька ранків було таке відчуття, що вітер був сильним, а сьогодні на рисових полях, мабуть, утворилася біла чапля». Де-Хьон Чон засміявся, тому що тон голосу його дружини не звучав як у молодій людини. "Що ти? Ти схожа на мою свекруху". «Тепер візьми з собою одну зі своїх домашніх курток, Собанг Чон. Вранці та вечорами холодно».
Bing Microsoft Translator	"Днями вранці був сильний вітер, а сьогодні була чапля. Мабуть, на рисових полях була біла роса, — засміявся Чон Техьон, не схожий на молоду людину. — Що ти. Вона така сама, як моя свекруха». "Тепер я буду носити домашню куртку, Чон Собаанг. Вранці і ввечері прохолодно».
DeepL	«Останні кілька ранків було вітряно, а сьогодні з'явилася чапля. На рисових полях має бути біла роса». Пан Чанг розсміявся, тому що тон його дружини не був схожий на тон молодій людини. «Що ти, ти говориш, як моя теща». «Тобі варто почати носити домашній піджак, слуго Чанг. Тут прохолодно вранці і вночі».
Chat GPT	"Останні кілька днів ранковий вітер здавався досить сильним, а сьогодні, виявляється, Бекро. Напевно, на жовтих полях рису блищить біла роса." Пан Чон Де Хьон посміхнувся, бо його дружина говорила якимось не по-молодіжному. "Що з тобою? Ти прям як теща." "Тепер бери з собою легку куртку, пане Чон. Вранці та ввечері прохолодно."

Приклади ШІ перекладу уривків 2.3.2

Ось помилки які ми знайшли під час аналізу перекладів цього уривку:

1. Слово «백로» це ще один приклад слова еквіваленту якого немає в українській мові, через що ШІ не змогли правильно відтворити його у перекладах. Пенно (кор. 백로) – це назва періоду сільськогосподарського календаря, який припадає на початок осені і дозрівають врожаї. В онлайн словнику Naver можемо побачити лише таке трактування «백로»: біла чапля або просто чапля. І справді, три ШІ перекладів окрім Chat GPT запропонували переклад саме із таким трактуванням цього слова. Але таке лексичне значення слова «백로» по контексту уривку не є правильним. Бачимо, що лише Chat GPT запропонував відповідне трактування, проте транслітерація на українську мову була виконана не правильно.
2. При перекладі речення «정대현 씨는 아내의 말투가 왠지 젊은 사람 같지 않아 웃었다» також бачимо присутність помилок. Найгірший переклад цього речення запропонував Bing Microsoft Translator, позаяк він не зміг відтворити правильний зміст речення і прибрав важливі слова, таким чином радикально змінивши сенс речення. Інші переклади можна охарактеризувати як еквіваленті, проте досить кострубаті і потребують адаптування. Особливої уваги варто приділити перекладу «젊은 사람». Google translate, Bing Microsoft Translator та DeepL переклали це словосполучення буквально, проте лише Chat GPT зміг передати конотації оригіналу, згенерувавши не лише еквівалентний а й адекватний переклад цього речення.
3. Ще однією помилкою є транслітерація корейського імені, яку ми можемо побачити у всіх чотирьох варіантів перекладу. Так, правильно ім'я персонажа українською мовою пишеться так: Джон Дехьон.
4. «당신» – це ще один приклад слова, точного еквіваленту якого немає в українській мові. Усі чотри ШІ переклади містять правильне трактування цього слова. «당신» – це дійсно займенник, що означає ти або ви. Проте у корейській мові це звернення використовується для старших людей, або людей вищих рангом, тому у перекладі має містити конотації ввічливості. Окрім того, таке звернення у корейській мові використовують між собою подружжя, тому в даному випадку, переклад «ти» можна замінити на «люба», щоб точніше передати семантичне навантаження цього звернення.

Так, варіанти перекладу «що з тобою» або «що ти» можна вважати правильними, проте ШІ не використав інші, більш точні варіанти.

5. Google translate та Bing Microsoft Translator не змогли підібрати правильний переклад слову «장모님». Так, у онлайн словнику Naver бачимо значення цього слова: мати дружини або теща. DeepL та Chat GPT підібрали правильні відповідники. Однак, тут можемо спостерігати ще один нюанс: слово «장모님» має ввічливе закінчення «님» , а отже використання слова «теща» буде не коректним, позаяк має дещо зневажливі конотації.
6. Окрім того, усі з чотирьох ШІ перекладів містять помилку у трактуванні слова «서바양», позаяк це варіант слова «서방» з діалектною відмінністю. Слово «서방» має значення «зять», або чоловік дружини. Проте звернення «서바양» може використовуватися для надання більш теплого або неформального відтінку. Як уже було згадано у другому пункті другого розділу, розпізнавання діалектів може бути проблематично для ШІ. Тому можемо на практиці бачити, що жоден із перекладів штучного інтелекту не лише не відтворив діалектні конотації, але й не змогли підібрати український еквівалент.

Висновки до розділу 2

Отже, у другому розділі ми розглянули практичний аспект застосування ШІ при перекладі корейських художніх текстів українською мовою. Ми розглянули та сформулювали загальну характеристику найбільш поширених проблеми ШІ перекладу. Позаяк художній переклад вимагає не тільки високого рівня знань, але й креативного підходу, широкого бачення світу, знання культури країни мови оригінального тексту, вміння трансформувати речення, при цьому зберігаючи точний зміст – це найскладніший вид перекладу. Переклади із використанням штучного інтелекту прискорюють процес, надаючи перекладам можливість оброблювати більші об'єми текстів. І хоча використання ШІ при перекладі значно полегшує та пришвидшує роботу, переклади здійснені людиною все ще вважаються набагато кращими. Такий результат виникає через низку проблем, досі не вирішених, у роботі штучного інтелекту, особливо у контексті художніх перекладів.

Важливо зберігати унікальний стиль написання автора оригіналу, вміння адаптувати текст під читача та передавати ті емоції, що були закладені первісно автором. Це ознаки творчого підходу, що і досі не притаманно штучному інтелекту. А у контексті перекладу з корейської мови на українську, виникають складнощі у зв'язку із кардинальною відмінністю лексичних та граматичних ознак мов, сильних культурних розбіжностей, тощо.

Позаяк корейська граматика кардинально відрізняється від української, на цьому аспекті дуже часто виникають труднощі як у ШІ перекладача, так і у людини. Окрім корейської граматики та дієвідмінювання, ми також відзначили важливість корейських часток. Частки в корейській мові в основному функціонують як маркери в реченні. Вони допомагають визначити роль певного слова в реченні (чи то тема, чи то підмет), а також допомагають зв'язати слова, щоб надати більш чіткого значення тому, що автор має на меті сказати. На простому прикладі ми продемонстрували, що штучний інтелект може відтворювати українську структуру речення при перекладі з корейської,

однак це закономірність, адже у прикладах 2.3.1 та 2.3.2 ми спостерігали інший результат.

Окремо варто зазначити таку особливість корейської мови як форми та рівні ввічливості, еквівалентів яких, часто не має в українській мові. Такі випадки також були проаналізовані у ході дослідження. Також, ще одна проблема перекладу штучного інтелекту виражається не спроможністю розуміти та відтворювати авторський стиль тексту. На сьогодні, ШІ не має змоги диференціювати авторські стилі, визначати їх характеристики і відтворювати при перекладі. Хоча ШІ і аналізує текст загально, такі художні засоби як авторський стиль, метафори, відтворення мовних особливостей персонажів така технологія адекватно перекласти і досі не в змозі.

Фразеологізми часто передають культурні конотації, що закріпились у повсякденні протягом історії. Цей аспект мови часто викликає труднощі, бо фразеологізми рідко, або майже ніколи не можна перекладати у прямому значенні. Аналіз наведеного прикладу показав, як саме працює переклад ШІ. Він правильно перекладає ідіоматичні вирази, проте головна проблема у дослівності цього перекладу. Штучний інтелект зовсім не адаптує переклад, аби досягти адекватності. При перекладі фразеологізмів, потрібно відшукати еквівалентний ідіоматичний вислів, чого штучний інтелект досі зробити не може.

Окрім цього, ще одна особливість художнього стилю, яка ускладнює процес перекладу це відтворення діалектів, жаргонів чи інших мовних особливостей як автора, так і персонажів художньої прози. На прикладах ми чітко побачили, що онлайн перекладачі на основі штучного інтелекту взагалі не здатні відтворити діалекти у перекладі.

Як одну з найбільших труднощів для штучного інтелекту ми виокремили полісемію. Полісемія, явище багатозначності слів у мові, вимагає розуміння контексту оригіналу перш ніж перекладати його. Кожне із значень окремого

слова може бути пов'язане із власним контекстом та використовуватися у безліч різних ситуаціях. Щоб визначити значення тексту, перекладач повинен звернутися до контексту. Ми проаналізували випадки полісемії у варіантах перекладів штучного інтелекту і дійшли висновку, що що ШІ перекладає речення буквально, і для полісемічних слів пропонує лише найбільш вживане значення. В таких ситуаціях, штучний інтелект, хоча і наділений великою базою даних, лише надає найбільш поширений і вживаний варіант тлумачення. Такий переклад не є фінальним результатом і потребує пост-едитингу та адаптації аби набути не лише еквівалентності, а й адекватності перекладу.

У третьому пункті ми виконали детальний порівняльний аналіз перекладів художнього корейського тексту українською із застосуванням онлайн-перекладачі на основі ШІ. Для аналізу ми використали уривки обрані із роману «조남주 82 년생 김지영» написаною корейською письменницею Чо Намджун у 2016 році. Ми обрали саме уривки, а не окремі речення, адже особливість ШІ перекладу полягає не лише у перекладі окремих слів, а розуміння контексту і підлаштовування перекладу саме під нього.

У ході дослідження, ми виокремити найпоширеніші проблеми, які виникають під час ШІ-перекладу та на конкретних прикладах продемонстрували принцип роботи онлайн перекладачів на основі штучного інтелекту. Як показали результати дослідження, хоча ШІ і може аналізувати контекст уривку художнього тексту загалом, проте і досі не здатен охопити усі особливості художньої прози. Українська та корейська мови відрізняються не лише граматикою, а й культурою. Штучному інтелекту не вдається відтворити діалекти, метафори, культурні особливості або ж ступені ввічливості. Його можна використовувати як один із інструментів для пришвидшення роботи, однак роль людини у художньому перекладі залишається невід'ємною. Переклади ШІ буквальні, сухі, не передають емоційних конотацій та зовсім не адаптують тексти для повноцінного

сприйняття реципієнта, а отже потребують детального редагування та пост-едитингу, аби набути не лише еквівалентності, але й адекватності.

Висновки

Метою дослідження було висвітлити основні аспекти використання штучного інтелекту у роботі з перекладом художніх корейських текстів на українську мову. Окрім того, виявити і систематизувати основні проблеми і труднощі які виникають у процесі. Поставленої мети було досягнуто, завдання були виконані.

У роботі ми дослідили теоретичний і практичний аспекти використання штучного інтелекту для перекладу художніх текстів. Ми охарактеризували принцип роботи ШІ перекладачів та визначили їх відмінність від машинного перекладу. Було визначено, що технологія ШІ все ще потребує вдосконалення позаяк люди демонструють кращі результати з точки зору логічного вираження та відповідності вихідному тексту, особливо при перекладі художніх та емоційних текстів. Окрім того, для більш чіткого розуміння принципу роботи штучного інтелекту як інструмента перекладу, детально ознайомилися із історію машинного перекладу. Ми з'ясували, що розвиток штучного інтелекту в галузі перекладу пройшов довгий шлях від ранніх експериментів до сучасних нейронних мереж.

У дослідженні ми визначили характеристики художнього перекладу та виокремити найпоширеніші проблеми, які виникають під час ШІ-перекладу. Ми побачили як саме особливості художньої прози впливають на переклад штучного інтелекту. Головна задача перекладача передати реципієнту безпосередньо ті образи і той сенс, що в нього було вкладено автором. Це вимагає не лише використання установ та правил, а й креативності мови.

Окрім того, у процесі ми розглянули як відмінність між українською та корейською мовою може викликати труднощі у художньому перекладі та ШІ перекладі. Ми сформулювали основні особливості мови та художнього перекладу які є причиною виникнення помилок під час перекладу із використанням штучного інтелекту.

У другому розділі в процесі дослідження ми використали порівняльний метод лінгвістичного дослідження, продемонстрували та проаналізували приклади перекладів найбільш відомих онлайн сервісів перекладу на основі штучного інтелекту, а саме: Google translate, Bing Microsoft Translator, DeepL, Chat GPT.

За результатами проведеного аналізу ми дійшли висновків, що переклади штучного інтелекту досі не можуть відтворити емоційні конотації або лінгвокультурні особливості оригіналу. ШІ залишається лише інструментом, що полегшує і пришвидшує роботу перекладача, проте втручання людини є невід'ємним аспектом задля досягнення адекватного перекладу.

Результати цієї роботи доводять актуальність дослідження, що штучний інтелект відіграє важливу роль у перекладі. Він може бути потужним інструментом для перекладачів, що допомагає пришвидшити роботу, надаючи змогу автоматизувати певні аспекти процесу перекладу. Дослідження використання ШІ перекладу є надзвичайно важливим у цій галузі, позаяк набуває широкого використання.

Список використаних джерел

1. Г. В. Тащенко. Актуальні проблеми теорії та практики перекладу : Конспект лекцій для студентів освіт.-кваліфікац. рів. «Бакалавр» ф-ту інозем. мов. Харків, 2021. 165 с.
2. Данилов Г., Балакірева В., Василенко К. Машинний переклад, системи машинного перекладу та їх специфіка. Науковий вісник. 2021. С. 293–306.
3. Демецька В. Еквівалентність і адекватність відтворення прагматичних текстів у перекладі. Херсон. С. 8.
4. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства - Полісемія. – Режим доступу: <https://westudents.com.ua/glavy/9805-polsemya.html> Дата звернення: 01.05.2024.
5. Левицький А.Е, Сингаївська А.В, Славова Л.Л.: Вступ до мовознавства. Київ, 2006.
6. Ніколаєва Т. Особливості художнього перекладу з української на англійську мову / Т. Ніколаєва // Проблеми гуманітарних наук. Серія : Філологія. - 2018. - Вип. 42. - С. 119–127. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgn_fl_2018_42_13.
7. Особливості перекладу художньої літератури. / Савчук Г.В, Дашкова К.В. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2018. С. 79–81.
8. Особливості художнього перекладу: граматичний аспект : монографія/ С. Ревуцька, Т. Жужгіна-Аллахвердян, В. Введенська, С. Остапенко, Г. Удовіченко ; ДонНУЕТ. – Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2018. – 116 с. – Режим досутпу: <http://elibrary.donnuet.edu.ua>.
9. Abdulfattah O., A. Goma Y. The machine translation of literature: implications for translation pedagogy. International Journal of Emerging Technologies in Learning. 2020.

10. Artificial intelligence in translation. – Режим доступа: <https://resources.defined.ai/blog/lost-in-translation-how-artificial-intelligence-is-breaking-the-language-barrier/>. // Дата звернення: 25.04.24
11. Chengxiao X. Comparison of differences between artificial intelligence translation and artificial translation. Journal of physics: conference series. 2021. Volume 1992.
12. Cieslak M. The scope and limits of machine translation. Open journal of modern linguistics. 2011.
13. Davies R. How AI translation evolved and what's next. – Режим доступа: <https://www.guldhawk.com/blog/evolution-of-machine-translation-trends-and-post-editing> Дата звернення: 04.04.2024.
14. Essam T M. / Polysemy As A Lexical Problem in Translation. / 2009. – Режим доступа: <https://ru.scribd.com/document/465693290/30968>.
15. Hasan Said G. Literary translation from a stylistic perspective. Studies in english language teaching. 2015. P. 22.
16. History of machine translation. – Режим доступа: <https://circletranslations.com/blog/history-of-machine-translation> Дата звернення: 15.05.2024.
17. How artificial intelligence is transforming machine translation and the global language business. – Режим доступа: <https://www.translate.one/solution/ai-machine-translation/> Дата звернення: 02.05.2024.
18. Hutchins W. J. Machine translation: a concise history. 2003. 22 p.
19. Ivić P., Crystal D. Dialect linguistics. – Режим доступа: <https://www.britannica.com/topic/dialect> Дата звернення: 06.04.2024.
20. Khaled N. Ai translation vs. machine translation: the difference. AsiaLocalize. – Режим доступа: <https://asialocalize.com/blog/ai-translation-vs-machine-translation/> Дата звернення: 01.05.2024.

21. Madkour M. Linguistic levels of translation: a generic exploration of translation difficulties in literary textual corpus. *International journal of applied linguistics & english literature*. 2016. P. 20.
22. Mater A. S. / Using context in translating polysemy. // *Electronic journal of university of aden for humanity and social sciences*. 2020.
23. Robinson M. AI and the future of translation. *Chartered Institute of Linguists*. – Режим доступа: <https://www.ciol.org.uk/AI-future-of-translation> Дата звернення: 02.05.2024.
24. Saeed Mater A. Using context in translating polysemy. 2020. P. 10.
25. The history of machine translation: past, present, and future. – Режим доступа: <https://www.strakertranslations.com/insights/the-history-of-machine-translation> Дата звернення: 02.05.2024.
26. Toyryla L. Korean particles – using subject, object, and topic markers. – Режим доступа: <https://www.90daykorean.com/korean-particles/#what-are-korean-particles> Дата звернення: 05.05.2024.
27. Tsujii J. Future directions of machine translation. 1986. 14 p.
28. Wang L. / The impacts and challenges of artificial intelligence translation tool on translation professionals. // *Shandong Province*, 2023.
29. Warner A. A history of machine translation: from the type-writer to chatgpt in one century. *Nimdzi*. – Режим доступа: <https://www.nimdzi.com/history-of-machine-translation/> Дата звернення: 10.04.2024.
30. Georg Rehm, Felix Sasaki, Daniel Stein & Andreas Witt. 2018. Language technologies for a multilingual Europe: TC3 III (Translation and Multilingual Natural Language Processing
31. Wu Y. Google's neural machine translation system: bridging the gap between human and machine translation. 2016. 23 p.
32. Hakima B. Translation methods in literary translation. *EPRA international journal of research and development*. 2021. P. 4.

- 33.Li H., Chen H. Human vs. AI: An Assessment of the Translation Quality Between Translators and Machine Translation. International Journal of Translation, Interpretation, and Applied Linguistics. 2019. P. 12.
- 34.Koehn P., Knowles R. Six Challenges for Neural Machine Translation. First Workshop on Neural Machine Translation. 2017. P. 12.
- 35.Ott M. Analyzing uncertainty in neural machine translation. 2018. 14 p.
- 36.Електронний словник корейської мови Naver – Режим доступу:
<https://korean.dict.naver.com/koendict/>
- 37.Google translate – Режим доступу:
- 38.Chat GPT – Режим доступу:
- 39.Bing Microsoft Translator – Режим доступу:
- 40.DeepL – Режим доступу: